

Ἄλλ' ἡ συνδρομὴ αὕτη πόθεν προέρχεται; Ἰδοὺ τὸ ἀντίστροφον μέρος τοῦ ζητήματος, ὅ-
 περ δέον νὰ ἐξετασθῆ ὡς καὶ τὸ ὀρθόν. Τίς εἶ-
 ναι ἡ πηγὴ τῶν ἐξήκοντα χιλιάδων φράγκων;
 Ἰοῦ ἤθελαν ὑπάγει, ἂν ἡ νομοθετικὴ ψῆφος
 δὲν τὰ διεύθυνε πρῶτον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν
 Οἰκονομικῶν καὶ ἔπειτα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν
 Ἐσωτερικῶν; εἶναι τὸ μὴ ὀράμενον.

Βεβαίως ὁ νομοθέτης δὲν ἐθαυματουργήσεν
 ὅσατε ἐν τῇ κάλπῃ τῆς ψηφοφορίας; νὰ φυτρώσῃ
 τὸ ποσὸν αὐτὸ βεβαίως αἱ ἐξήκοντα χιλιάδες
 αὐταὶ δὲν εἶναι προσθήκη εἰς τὸν ἐθνικὸν πλοῦ-
 τον, δρατὴ καὶ ἀπτή γενομένη, δυνάμει τῆς
 κλίφου, ἐν ᾧ πρὸ αὐτῆς ἦτον ἀναφῆς καὶ ἀόρα-
 τος. Τὸ μόνον ὅπερ ἡ πλειονοψηφία ἔκαμεν εἶ-
 ναι ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ληφθῶσι τὰ φράγκα αὐτὰ
 ἀπὸ τῶν μὲν καὶ νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς δε, καὶ
 νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μάλ-
 λον ἢ ἐκεῖνον.

Τούτου τεθέντος, εἶναι πρόδηλον ὅτι φορολο-
 γηθεὶς ὁ φορολογούμενος ἐν φράγκον, δὲν ἔχει
 πλεόν τὸ φράγκον αὐτὸ εἰς τὴν διαθέσιν του.
 εἶναι πρόδηλον ὅτι θέλει στερηθῆ ἀπολαύσεως
 ἐνὸς φράγκου, καὶ ὅτι ὁ ἐργάτης, ὅποιοςδήποτε
 καὶ ἂν ᾖ, ὅστις ἤθελε προμηθεύσει εἰς αὐτὸν
 τὴν ἀπόλαυσιν ταύτην, θέλει στερηθῆ τοῦ μι-
 θοῦ, ἥτοι τοῦ φράγκου.

Μὴ πλανώμεθα λοιπὸν ὡς παιδιὰ, πιστεύον-
 τες ὅτι ἡ ψηφοφορία αὕτη προσθέτει εἰς τὴν ἐ-
 θνικὴν εὐεξίαν καὶ ἐργασίαν. Μεταθέτει μόνον
 τὰς ἀπολαύσεις, μεταθέτει τοὺς μισθοὺς καὶ οὐ-
 δὲν πλεόν.

Θὰ εἶπη τις ὅτι ἀντὶ εἰδους ἀπολαύσεως, ἀν-
 τὶ εἰδους ἐργασίας ἀντικαθιστᾷ ἀπόλαυσιν καὶ
 ἐργασίαν μᾶλλον ἐπιείγουσαν, μᾶλλον ἠθικὴν,
 μᾶλλον λογικὴν; Καὶ εἰς αὐτὸ ἀπαντῶ. Ἀφαι-
 ροῦντες ἀπὸ τῶν φορολογουμένων τὰς ἐξήκοντα
 χιλιάδας φράγκων, ἐλαττώνετε τοὺς μισθοὺς
 τῶν ἐργατῶν, τῶν κτιστῶν, τῶν τεκτόνων, τῶν
 σιδηρουργῶν, καὶ αὐξάνετε ἀναλόγως τοὺς μι-
 σθοὺς τῶν ἀοιδῶν, τῶν κομμωτῶν, τῶν σκηνο-
 γράφων, τῶν κατασκευαστῶν στολῶν. Ποία ἡ
 ἀπόδειξις ὅτι τῶν τελευταίων ἢ κλάσις εἶναι
 μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα τῆς τῶν πρῶτων; Ὁ κ.
 Λαμαρτίνος οὐδὲ τὸ ὑπαινίττεται. Λέγει μόνον
 ὅτι τῶν θεάτρων ἡ ἐργασία εἶναι γόνιμος, πα-
 ραγωγικὴ ὡς πᾶσα ἄλλη ἐργασία. Ἐγὼ λέγω
 ὅτι ἡ ἐργασία ἐκείνη δὲν εἶναι τοσοῦτο γόνι-
 μος, καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἡ τῶν ἐργατῶν, κτιστῶν
 καὶ λοιπῶν ἐκείνων ἐργασία πληροῦναι τὴν τῶν
 ἀοιδῶν, κομμωτῶν καὶ σκηνογράφων.

Ἄλλὰ δὲν πρόκειται περὶ τῆς ἐκτιμῆσεως
 τῆς ἐσωτερικῆς ἀξίας καὶ χρησιμότητος ταύτης
 ἢ ἐκείνης τῆς ἐργασίας. Ἐνταῦθα προτίθεμαι ν'
 ἀποδείξω ὅτι ὁ κ. Λαμαρτίνος καὶ οἱ ἐπὶ τοῖς
 ἐπιχειρήμασιν αὐτοῦ ἐπευφημήσαντες, ἰδόντες
 διὰ τῶν ἀριστερῶν ὀφθαλμῶν τὰ κέρδη τῶν ἀν-

θρώπων τῶν θεάτρων, ἔπρεπε νὰ ἴδωσι διὰ τοῦ
 δεξιοῦ καὶ τὰ ἀπολεσθέντα ἡμερομίσθια, ἅτινα
 ἤθελον πληρώσει οἱ φορολογούμενοι πρὸς ἰδίαν
 ἀπολαύσεις. Οὕτω πράττοντες ἤθελον ἀποφύγει
 τὸ γελοῖον τοῦ νὰ ἐκλάβωσι τὴν μετάρθεσιν τοῦ
 κέρδους ἀντὶ τοῦ κέρδους αὐτοῦ. Ἄν ἦσαν συνε-
 πεις εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἔπρεπε νὰ ζητῶσιν ἐπ'
 ἄπειρον συνδρομὰς' ἐπειδὴ ὅ,τι ἀληθεύει περὶ
 ἐνὸς φράγκου καὶ περὶ ἐξήκοντα χιλιάδων ἀλη-
 θεύει, ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει, καὶ περὶ δισεκα-
 τομμυρίων.

Προκειμένου περὶ φόρων, ἀποδεικνύετε τὴν
 χρησιμότητα αὐτῶν διὰ λόγων οὐσιωδῶν καὶ
 μὴ διὰ τῆς ἀτυχοῦς ἀποφάνσεως· «Αἱ δημόσiai
 δαπάναι εἶναι πόρος ζωῆς τῆς ἐργατικῆς τά-
 ξεως.» Ἡ ἀπόφανσις αὕτη ἔχει τὸ ἐλάττωμα
 νὰ καλύπτῃ πρᾶγμα οὐσιωδες, τὸ ὅτι δηλαδὴ
 αἱ δημόσiai δαπάναι γίνονται, διότι ἔνεκα τῶν
 φόρων δὲν γίνονται ἰδιωτικῶς, ὅτι χρησιμεύου-
 σιν ὡς πόρος ζωῆς εἰς τὸν μὲν ἐργάτην ἀντὶ τοῦ
 δε, ἀλλὰ δὲν προσθέτουσι τίποτε εἰς τὸ μερί-
 διον τῆς ἐργατικῆς τάξεως, ἐν συνόλῳ λαμβά-
 νομένης. Ὁ συλλογισμὸς οὗτος εἶναι τοῦ συρμοῦ,
 ἀλλ' ἀρκετὰ παράλογος ὥστε νὰ μὴ δικαιωθῆ ἡ
 λογικὴ ἐναντίον του.¹

¹Ἐπιταὶ συνέχεται.

I. B.

ΔΗΜΩΔΗ ΒΙΒΛΙΑ²

Γαδάρου, Λύκου καὶ Ἀλουποῦς διήγησις χαρίης.

«Σώζεται εἰς τὸ γένος μας μία φυλλάδα' χά-
 ριν εὐσχημοσύνης δὲν ἀναφέρω τὸ ὄνομα τῆς»,
 ἔλεγέ ποτε ἐν τινι ἀγορεύσει του ὁ αἰοίδιμος Τερ-
 πσίτης, ὑπαινισσόμενος τὸ δημῶδες ἀνάγνωσμα
 περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος. Διότι παραδόξως αἱ τύ-
 χαι τοῦ στιγουργήματος τούτου, ὅπερ *Φυλλά-
 दा τοῦ Γαδάρου* κοινῶς καλεῖται, ὁμοιάζει καθ'
 ὅλα ταῖς τοῦ ζώου, ὅπερ ἐν αὐτῷ πρωταγωνι-
 στεῖ. Ὁ ὄνος πρὸς ὃν ὁ Ὅμηρος οὐδαμῶς ἀπα-
 ξισοῖ νὰ παραβάλλῃ ἕνα τῶν πρωτίστων ἠρώων
 τῆς Ἰλιάδος, τὸν Αἴαντα, κατέστη βραδυτέ-
 ρον ἀντικείμενον σκωμμάτων καὶ σαρκασμῶν,
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετέπεσεν εἰς τὴν σημασίαν
 τοῦ εὐήθους, τὸ δὲ ὁμοίωμα του ἐχρησίμευεν εἰς
 γελοιογραφίας βαναύσους προσώπων, ἀπὸ τῶν
 Ῥωμαίων, οἵτινες πρὸς γλεύην τῶν Χριστιανῶν
 ἀπεικονίζον ὄνον ἐσταυρωμένον, μέχρι τῶν τε-
 χνιτῶν τοῦ μεσαιῶνος, οἵτινες καὶ ἐν ἐκκλη-
 σιαῖς ἔτι ἔθετον εἰκόνας αὐτοῦ. Οὕτω καὶ
 τὸ ποίημα, ὅπερ τοσαύτας ἔθελε γενεάς,
 ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους παρ' ἀπάντων σχεδὸν
 τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης θεωρούμενον ὡς ἐν τῶν
 ἀριστουργημάτων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τὸ
 ἐπισκιάσθη καὶ τοῦ Ὀμήρου τὰ ἔπη, νῦν πτω-

1. Ὁ Bastiat εἶπεν ἄλλοθι καὶ ἐπανειλημμένως· «Τὸ Κρά-
 τος δὲν δύναται νὰ διαβρῆθῃ τοὺς πολίτας, διότι οἱ πολί-
 ται διατρέφουσι τὸ Κράτος.»

2. Ἰδὲ τόμ. Δ', σ. 433—Συντίπας.

χόν και εξησθενημένον μόλις τομᾶ νὰ φανῆ εἰς τὰς χεῖρας ἀπλοικοῦ τινὸς χωρικοῦ, ὁ δὲ διακινδυνεύων νὰ κάμῃ περὶ αὐτοῦ λόγον ἀναγκάζεται, ὅπως μὴ φανῆ ὑπερπηδῶν τὰ ὅρια τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔτι ν' ἀποσιωπήσῃ. Ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τοῦ σοφωτάτου Γερμανοῦ Ἰακώβου Γρίμμ, δλόκληρον βιβλίον εἰς τὴν Φυλλάδα τοῦ Γαδάρου ἀφιερῶσαντος, τοῦ Γάλλου Gidel, ἐκτενωδῶς περὶ αὐτῆς διαλαβόντος ἐν τοῖς περισπούδαστοις αὐτοῦ *Μελέταις ἐπὶ τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας* (*Études sur la littérature grecque moderne*), ἵνα τοὺς ἄλλους ὅσοι συντόμως περὶ ταύτης ἔγραψαν παραλίπωμεν, ἐνθαρρύνει ἡμᾶς νὰ εἰπωμεν περὶ αὐτῆς βραχέα τινὰ ἐν τῇ παρούσῃ σειρᾷ τῶν μελετῶν περὶ τῶν δημοδῶν ἀναγνωσμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τοῦ ΙΑ' μ.Χ. αἰῶνος, κυρίως δ' εἰπεῖν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν σταυροφοριῶν παρατηρεῖται νέα τις φιλολογικὴ ὤθησις, ἣ τὰ σπέρματα ἐνέχουσα τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τῆς Εὐρώπης. Ἐκτὸς τῶν πολυπληθῶν ἱπποτικῶν ποιημάτων τῶν διαφόρων λαοῶν καὶ τρουβαδούρων κατὰ τὴν ἐποχὴν περίπου ἐκείνην συμπίπτει ἡ σύνταξις τῶν ἐθνικῶν ἐποποιῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν. Ἐκαστον σχεδὸν ἔθνος ἔχει ἰδίαν ἐποποιίαν, ἐν ἣ ὀύναται τις εἰπεῖν συγκεντρῶνται σύμπασα ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ ἡ φιλολογικὴ κίνησις αὐτοῦ. Τὰ σκανδιναυικὰ ἔθνη ἔχουσι τὰς ἀρχαιστάτας Ἐδδας, ἡ Γερμανία τὸ κατὰ μίμησιν τούτων κατὰ μέγα μέρος συντεθὲν ἄσμα τοῦ Νίβελουγκεν, ἡ Γαλλία τὸ ἄσμα τοῦ Ρολάνδου καὶ τᾶλλα ἱπποτικὰ ποιήματα τοῦ περὶ τὸν Μέγαν Κάρλον κύκλου, ἡ Βρετανία τὰ ποιήματα τοῦ κύκλου τοῦ Ἀρθούρου, ἡ Ἰσπανία τὸ *Romancero*, ἡ Ῥωσσία τὸ ἄσμα τοῦ Ἰγῶρ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Ἑλλάς, ἥτις μέχρι τοῦδε θεωρεῖτο ἐστερημένη ἐποποιίας ἐθνικῆς, ποιήματος μεγάλου ἐγκαινίζοντος τὴν νέαν φιλολογικὴν καὶ ἱστορικὴν περίοδον, καθ' ἣν ἄρχονται αἱ πηγαὶ τῆς νεοελληνικῆς ἐθνότητος, ἐγνώσθη ἐπ' ἐσχάτων ὅτι κέκτηται τὴν ἐποποιίαν τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, ἥ, ἀνερχομένης εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν ἕως τῆς δεκάτης ἐκατονταετηρίδος, ἰκανὰ μέρη διετήρησε μέχρι τοῦ νῦν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐν τοῖς δημοτικοῖς ἄσμασι καὶ ταῖς παραδόσεσιν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὑπὲρ πάσας τὰς ἐποποιίας ταύτας καὶ πασῶν δεσπόζουσα ἵσταται ἡ τῶν ζῶων, ἐν ἣ περιγράφονται κυρίως αἱ πανουργίαι τῆς ἀλώπεκος κατὰ τοῦ λύκου, καὶ ἄνευ σατυρικοῦ τινὸς σκοποῦ, ὡς πολλοὶ ἐσφαλμένως ὑπέλαβον, παρίστανται τὰ ζῶα ὁμιλοῦντα, πράττοντα καὶ πάσχοντα ὡς ἄνθρωποι. Τὸ ἔπος τοῦτο, οὐ αἰ μὲν ρίζαι εὐρηγνται ἐν τοῖς παναρχαίοις Ἰνδικοῖς καὶ ἐν τοῖς αἰσωπέοις μύθοις, καὶ οὐ αἰ διακλαδώσεις καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ἐξάπλούμεναι προεκτείνονται

μέχρις αὐτῆς τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ἔπος τοῦτο δύναται ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ διαδόσεως νὰ θεωρηθῇ ἔπος διεθνὲς, καὶ ἂν οὐχὶ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀξίαν, διὰ τὴν φήμην ὅμως ἣν ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἀπήλαυε, διὰ τὴν μεγάλην εὐρύτητα τοῦ περιεχομένου του καὶ τὸν διεθνή αὐτοῦ χαρακτήρα, νὰ τεθῇ ὑπεράνω πάντων τῶν λοιπῶν ἐθνικῶν ἐπῶν.

Τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς μεγάλης ταύτης ἐποποιίας εὐρηγνται ἐν τῇ ἀρχαιότητι· καθ' ὅσον ὅμως εἶναι ἡμῖν γνωστὸν ἡ πρώτη διάπλασις αὐτῆς ἦν γαλλικὴ ἔρχεται ἀκολούθως λατινικόν τι ποίημα, (Isengrinus), ὑπὸ Φλαμανδοῦ τινὸς ὡς πιθανολογεῖται κατὰ τὸν δωδέκατον περίπου αἰῶνα συντεθέν· μετὰ τοῦτο ἐγένετο ἡ γερμανικὴ παραλλαγή, συγχρόνως δὲ καὶ κατόπιν καὶ αἱ λοιπαὶ ἐν ἄλλαις εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις. Ἡ ἐποποιία τῆς Ἀλώπεκος, ὡς κοινῶς λέγεται, (γαλλιστὶ *Le Roman du Renart*, γερμανιστὶ *Reinhart Fuchs* κλπ.), διαιρεῖται εἰς πολλοὺς κλάδους, ὧν τινὲς ἀσθενέστατα ἀλλήλοις συνδέονται, διότι ἐν γένει τὸ ποίημα εἶναι ἔργον πολλῶν διαπλασάντων ἀρχαιοτέρους μύθους καὶ ἐνιαχοῦ νεώτερα προσθέντων ἐπεισόδια. Περιστρέφεται δὲ κυρίως εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν πανουργιῶν δι' ὧν ὁ πονηρὸς Renart, (ὡς ἐπονομάζεται ἡ ἀρσενικοῦ γένους ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς γλώσσαις ἀλώπηξ), ἐταλαιπώρει τὸν εὐθὴν συγγενῆ του λύκον Ἰσεγγρίνον, τὰς περὶ τούτων ἀποφάσεις τοῦ βασιλέως Λέοντος, καὶ διάφορα ἄλλα κωμικὰ συμβεβηκότα τῆς ἀρκτου, τοῦ ὄνου, τοῦ ἀλέκτορος κλπ.

Τῆς ἐποποιίας ταύτης πολλὰ ἔχγη διετηρήθησαν ἐν Ἑλλάδι ἐν δημῶδες πρὸ πάντων παραμυθίαις. Τὸ πολλάκις ἐν Ἀθήναις χάριν τῶν παιδῶν δημοσιεῦθεν *Παραμῦθι τῆς ἀλουποῦς* ἀφηγεῖται μὲ ἀσημάντους διαφορὰς ἕνα τῶν κλάδων τῆς ἐποποιίας, ἐν πολλαῖς εὐρωπαϊκαῖς παραλλαγαῖς εὐρισκόμενον ἕτερον ἀνέκδοτον παιδικὸν παραμῦθον περὶ λύκου καὶ ἀλουποῦς περιέχει ἰκανὰ ἐπεισόδια, ὧν τὰ πλεῖστα μὲν περιέχονται ἐν ταῖς λοιπαῖς εὐρωπαϊκαῖς παραλλαγαῖς, τινὰ ὅμως εἰσὶν ὅλως πρωτότυπα. Εἰς τὴν τάξιν τοῦ κύκλου τοῦ ἔπους τούτου δύναται ν' ἀναχθῇ καὶ μεσαιωνικόν τι ἑλληνικὸν ποίημα, ἐπιγραφόμενον *Παιδιόφραστος διήγησις τῶν τετραπόδων ζῴων*, δημοσιεῦθεν δὲ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ κ. Wagner ἐν τῇ πρὸ τριετίας ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθείσῃ *Συλλογῇ μεσαιωνικῶν ἑλληνικῶν ποιημάτων* (*Carmina graeca medii aevi*). Ἡθέλομεν ὅμως ἀπομακρυνθῆ τοῦ θέματος ἡμῶν, ἐπιχειροῦντες ἀνάλυσιν τούτων ὅπως καταδείξωμεν τὴν σχέσιν, ἣν ἔχουσι μετὰ τοῦ ἔπους τοῦ Ῥενάρτου. Διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα ἤδη ἀπλῶς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς *Φυλλάδας τοῦ Γαδάρου*, ἥτις μόνη ἐκ πάντων τῶν ἄλλων διετηρήθη ὡς δημῶδες ἀνάγνωσμα.

Ἡ φυλλάδα αὕτη φέρει τὴν ἔμμετρον περιγραφήν

Γαδάρου Λύκου κί' Ἄλουπος; διήγησε; χαρίης.

Ὁ Βρετὸς ἐν τῷ Καταλόγῳ του καταγράφει μίαν μόνην ἔκδοσιν (ἐν Ἑνετίᾳ 1760), μὴ δυσηθείς νὰ εὔρη τὴν πρώτην ἢ προγενεστέρως ἐκείνης, διότι φυσικῶ τῷ λόγῳ φυλλάδιον τοιαῦτα δὲν διατηροῦνται ἐπὶ πολὺ. Σημειοῖ δὲ ἐφαρμμένως ὅτι εἶναι ποιημάτιον «μὴ πῆρες σαρκασμοῦ κατὰ τινος σατυριζομένου ὑπὸ τοῦ ἀνωμόμου συγγραφέως», ἀπὸ τῶ ὕψους δὲ καὶ τὴν διάλεκτον οὐχί' λίαν βασιμίως εἰκάζει ὅτι εἶναι τοῖσμα Κερκυραίου τινός.

Σκοπὸς τοῦ στιχοῦργου εἶναι νὰ διηγηθῆ, ὡς ἀρχόμενος λέγει,

Ὁ Λύκος; μὲ τὴν ἄλουπὸ πῶ; ἔπιαν τὸ φαρμάκι,
πῶ; ἦτονε ἡ ἀφορμὴ πῶ; ἐκαταπασιτήκαν,
καὶ τί νοβέλλα πάθαισι καὶ πῶ; ἐντροπιαστέικαν.

Ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ ἔπαθον ἀπὸ τὸν γάδαρον, ὡς σημειωτέον ἐν παρόδῳ ἄπαντες σχεδὸν οἱ τὴν φυλλάδα τούτην ἀναφέροντες ξένοι, ἀπὸ τοῦ λεξικογράφου Δουκαγγίου μέχρι τοῦ Grimm καὶ τοῦ Gidel, μὴ ἐννοήσαντες τὴν λέξιν μεταφράζουσιν ἡμίονον.¹ Ὁ Γάδαρος «ὁ καταφρονεμένος, πάντοτε κκορορίζικος καὶ προκπονεμένος», ἔλαχεν εἰς αὐθέντην κακὸν καὶ δύστροπον. Ὑπέρογκα ἦσαν τὰ θάρη, ἅτινα ἔφρερον, ἐδέρετο ἀδικόπως, ἡ δὲ τροφή του ἦν ἀθλιωτάτη ἐπιτέλους ἔνεκα τῆς ὑπερβολικῆς κακουχίας ἐξησθένησε τοσοῦτον, ὥστε ὁ κύριός του ἀπεράσισε νὰ τὸν ἀφίση μίαν Κυριακὴν ἐλεύθερον νὰ ἐντροπήσῃ εἰς τὸ λειβάδιον βόσκων καὶ ἀναπαύομενος. Ἀλλὰ καὶ οὕτως αἱ συμφοραὶ αὐτοῦ δὲν ἔπαυσαν. Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ λειβαδίου ἐκείνου εὐρίσκατο δάσος μέγα, ἐν ᾧ λιμώττοντες ὁ λύκος καὶ ἡ ἀλώπηξ συνεσκέπτοντο πῶς νὰ κατευνάσωσι τὴν πείνάν των. Ἀπεράσισαν δὲ νὰ κάμωσι συντροφίαν καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ λειβάδιον ὅπως εὔρωσι τυχρὸν ἐν αὐτῷ κυνήγιόν τι. Ἐκεῖ ἀπαντῶσι τὸν γάδαρον καὶ συνομολογοῦσι τὸν ὄλεθρόν του. Πλησιάζουσι καὶ προσκαλοῦσιν μελιχίως αὐτὸν, τὸν προσκαλοῦσι δὲ νὰ ὑπάγῃ νὰ τοὺς ἐπισκερθῆ εἰς τὴν ὠραίαν κατοικίαν, ἣν εἰς τὸ δάσος ἔχουσιν. Ὁ γάδαρος ὅμως

ἐννοεῖ τὴν κακὴν ἔκδοσιν τοιαύτης ὑποθέσεως καὶ ἀντιτείνει, πρῶτον μὲν προβάλλων τὴν ἀσθένειαν καὶ ἐλεεινότητα αὐτοῦ ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν ἃς ὑπέστη, εἶτα δὲ πлагίως ἀπειλῶν αὐτοὺς διὰ τοῦ αὐθέντου του. Φύγετε, λέγει, ἄρχοντες; ἐπειδὴ σὰς ἀγαπῶ πολὺ καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ πάθητέ τι κακὸν σὰς εἰδοποιῶ ὅτι ὁ αὐθέντης μου εἶναι φοβερός κυνηγός, καὶ ἤδη περιπολεῖ τὸ δάσος, μετὰ ἀγέλης ἰσχυρῶν καὶ ἐπιφόδων σκύλων. Καὶ ταῦτα μὲν ἔλεγεν ὁ Γάδαρος, ὅπως τοὺς φοβίσῃ, ἡ πονηρὰ ὅμως ἀλώπηξ δὲν ἐμπίπτει εἰς τὴν παγίδα; ἀλλὰ πλήρης ὀργῆς ὄνειδίζει τὸν γάδαρον, θελήσαντα νὰ ἐξκατήσῃ νοημονέστερον αὐτοῦ ζῶα.

Μηδὲν θαρρῆς, κύρ Γάδαρε, ὅτ' εἴμεστεν ἐργάταις ἀπὸ κεινούς; τοὺς ἄγροικους; καὶ τοὺς κακοὺς χωριάτας. Ἐγὼ μαι ἀστρονομίστα, ἐγὼ μαι καὶ μαντεῦτρα καὶ τοῦ κύρ Λέου τοῦ σοφοῦ ἐγὼ μαι μαθεῦτρα, Ἐγὼ μαι διδασκάλισσα τοῦ λόγου καὶ τοῦ μύθου, καὶ αὐτὸν τὸν νομοκάνονα ἠξέρω τον ἐκ στήθου.

Ἀλλ' ὑπ' ὄψιν λαμβάνουσα τὸ ἀπαίδευτον καὶ ἀγροίκον αὐτοῦ, δὲν θέλει νὰ τὸν τιμωρήσῃ, τὸν προσκαλεῖ δὲ τοῦναντίον νὰ γίνῃ σύντροφος ἀμφοτέρων καὶ νὰ μεταβῶσιν ὁμοῦ εἰς ἀνατολήν ὅπως τοκίσωσι τὰ χρήματα ὅσα μεθ' ἐχυτῶν φέρουσιν, ἐξ ὧν ὑπόσχεται καὶ αὐτῷ ἀνάλογον μερίδιον ἐκ τῶν κερδῶν. Ὁ Γάδαρος μὴ δυνάμενος νὰ πράξῃ ἄλλως ὑποκύπτει, οὕτω δ' ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ μιᾶς λέμβου, ἣν εὔρον εἰς τὴν ἀκτὴν, ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὴν ἀντίπεραν Ἀνατολικὴν παραλίαν. Διὰ κλήρου ὁ μὲν Λύκος διορίζεται ναύκληρος, ὁ δὲ Γάδαρος πιλότος. Ἡ Ἄλουπὸ πάντοτε εὐρίσκει ἀφορμὴν νὰ ὀργίζεται ἐκ τῆς ὑπηρετίας τοῦ Γαδάρου καὶ ἀδικόπως ὄνειδίζει αὐτόν. Τέλος δὲ τὸν κατηγορεῖ ὅτι ἔχασε τὸν δρόμον καὶ ἀντὶ νὰ τραβᾷ κατὰ τὴν τραμουντάνα τοὺς πῆγε πέρ πορέντε καὶ γαρέμισάν τους τὰ νερά ὡς μίλια δέκα πέντε. Ἐνθυμηθεῖσα δὲ καὶ ἐν ὄνειρόν της, προβλέπει ἄφρευκτον τὸν ὄλεθρον καὶ προσκαλεῖ νὰ ἐξομολογηθῶσιν ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἀνακείμενους τὴν τελευταίαν ὥραν.

Ὁ Λύκος, μὴ ἐννοήσας τὸ τέχνασμα τῆς πανούργου συντρόφου του, ἄρχεται πρῶτος ἐν ταρχῆ καὶ φόβῳ ἀφηγοῦμενος εἰς τὴν Ἀλώπεκα τὸν αἰμοδόρον θῖον ὃν διήγε; προσθέτει δὲ ὅτι μετανοῶν διὰ τὰς ἁμαρτίας του πολλάκις ὑπάγει εἰς τὸ θουνὸν, βάφεται εἰς τὰ μαῦρα καὶ γίνετα καλόγηρος. Ἀκούσασα ἡ Ἀλεπού κατὰ νυξίν τοιαύτην δὲν ἔχει λόγους νὰ ἐκφράσῃ τὸν θαυμασμὸν αὐτῆς; τὸν εὐλογεῖ, τὸν συγχωρεῖ καὶ ἐξομολογεῖται καὶ αὕτη. Διηγεῖται πόσον κακὸν προξενεῖ εἰς τὰς ὄρνιθας, τὰ κρυφοκλεψίματα καὶ τὰς πανουργίας αὐτῆς; δι' ἐν ὅμως κυρίως τὴν τύπτει ἡ συνειδήσις; ὅτι πτωχῆς τινὸς χήρα; ἤρπασέ ποτε τὴν μόνην ὄρνιθά της, ὑποκριθεῖσα ὅτι ἦτο ὁ προσφιλὴς τῆς γράϊας

1. Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως ταύτης πολλὰ ἐγράφησαν ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ ξένων; τινὲς προέτεινον μεταξὺ τῶν ἄλλων τὴν κομικὴν παραγωγὴν ἐκ τοῦ φ εἰ ὁ ἐρ ε σ θ α ι. Προτιμότερα ὅμως παθῶν εἶναι ἡ τοῦ Κρητικῆ, ἐκ τοῦ γ ἄ δ ο ς, ὡς παρ' ἀρχαίως ἐλέγετο ἰχθὺς τις, ὅστις καὶ ἄλλως ὄν ο ς ἐκαλεῖτο. Οὐχί' ἄγρευτον φαίνεται καὶ τῷ παρὰ Σουΐδα ἀναφερόμενον ὅτι πολλοὺς ὄνους παρῆγε τὸ νησίδιον Γ α ὕ δ ο ς παρὰ τὰ Κύθηρα.—Ἡ λέξις ἀπαντᾷ καὶ τὰ πρῶτον παρὰ Διογενιανῶ, συγγραφεῖ τοῦ δευτέρου μ.Χ. αἰῶνος; «Καλῆμασι δίκους γάδαρος; ἐπὶ τῶν μεγάλων; τοιοῦτον; γὰρ οἱ ἐκεῖ (;) ὄνοι.» Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ παροιμία αὕτη προετέθη ὑπὸ μεταγενεστέρου τινός; συγγραφέως. Ἀξίον σημειώσεως νομίζομεν εἶναι, ὅτι ἐν τῇ ἐσθρακικῇ γλώσσῃ, ἣτις ἔχει πρὸς τὴν ἀσασκρικὴν τὴν αὐτὴν σχέσιν, ἣν ἡ ὀμιλουμένη νῦν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν, ὁ ὄνος; λέγεται; γ κ ἄ δ α ρ α; τὴν πληροφορίαν ταύτην ὄφειλω εἰς τὸν φίλον μου κ. I. Πρωτόδοκον.

γάτος, μεθ' οὗ ὁμοιάζε κατά τὸ χρῶμα. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐπίσης μετανοοῦσα διὰ τὰ ἁμαρτήματά της, ἐζήτησε τὴν ἄφρασιν αὐτῶν ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι·

Καὶ ἀναθαίνω ἔς τὸ θοοὺν νὰ πῶ τὴν προσευχὴν μου, πρὸς τὰ κακὰ ποῦ ἔκαμα νὰ σώσω τὴν ψυχὴν μου. Ἐνδύνομαι τὰ ῥάσα μου, κουρεύομαι ἀπατὴ μου, βίσιπ σταυρὸν καὶ πατεριὰ, φορῶ καὶ τὸ μαντί μου. Καὶ δειχῶν μεγαλόσχημη καὶ μοιάζω ἅσιν Γουμένη, κ' εἰς τὴν καρδίαν μου πονηριὰ ποσῶς δὲν ἀπομένει.

Ὁ λύκος, ὅστις φαίνεται ἤρξατο ἐννοῶν τὴν μηχανορραφίαν, προσποιεῖται καὶ αὐτὸς τὸν σφόδρα συγκεινημένον, περιβάλλει τὴν ἀλώπεκα μετὰ δακρύων ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ καὶ τὴν συγχαρεῖ. — Ὅταν ἦλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Γαδάρου, τὸ ταλαίπωρον ζῶον οὐδὲν συνησθάνετο βαρύνον τὴν συνειδησίην του· ἀλλ' ὁ Λύκος ἐστέκετο βαστῶν χαρτί καὶ καλαμάρι, ὅπως σημειώση τὴν ἐξομολόγησιν αὐτοῦ. Ἦναγκάσθη λοιπὸν ὁ Γάδαρος νὰ ἐξομολογηθῆ ἐλαφρότατόν τι παράπτωμα ὅπερ ἐνόμισεν ὅτι εἶχε ποτε διαπράξει·

Ἐμένα ὁ ἀφέντης μου ἔπιανε κ' ἔστρωνέ με, καὶ μέσα τὸ μεσέντρον ἔς τὸν κόπον ἔθανέ με. Καὶ φόρτωνέ με λάχανα, σέλινα καὶ ἀντίδια, σπανάκια, μαρουλόφυλλα, ῥάπανα καὶ κρεμμύδια. Κ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν πεινὰ μου, ὅποῦχα ἅσιν τὸν σκύλο, ἐγύριζα τὸ στόμα μου κ' ἤρπουν κομμάτι φύλλο. Αὐτὸς ἔάν ἦτον ἄτυχος, πάντα ἐβίγλιζε με, καὶ ὡσάν μὲ ἤθελεν ἰδῆ, κακὰ ἐράδδιζε με.

Ἡ Ἀλουποῦ ὀργίζεται, διότι νομίζει ὅτι ὁ Γάδαρος ἐκ φόβου ἀποκρύπτει τὰ ἁμαρτήματά του· ὅταν ὁμως αὐτὴ τε καὶ ὁ Λύκος εἶδον ὅτι δὲν δύνανται δι' ἄλλο τι νὰ ἐνοχοποιήσωσι τὸ ἄκακον καὶ ἀπόνηρον ζῶον, στρέφεται ὁ Λύκος καὶ λέγει πρὸς τὴν Ἀλουποῦν νὰ ἐρευνήσῃ εἰς τὸν Νομοκάνονα πῶς τιμωρεῖται τὸ ἐγκλημα ἐκεῖνο. Τότε ἡ Ἀλουποῦ,

Τότες τὸν Λύκον ἔκραξε καὶ στάθηκε κοντὰ της, ὀρίζει καὶ τῆς φέρνουν τὸν νόμον ἐμπροστά της. Καὶ μὲ πολλὴν εὐλάβειαν ἀνοίγει καὶ διαβάζει, καὶ τότες τὸν κύρ Γάδαρον γυρίζει κ' ἀτιμαρίζει.

— Ἀφρωτισμένε Γάδαρε καὶ τρισκαταραμένε, αἰρετικὸ καὶ πῖθουλε, ἀναθεματισμένε, νὰ φῆς τὸ μαρουλόφυλλο ἐκεῖνο χωρὶς ξετῆ; Καὶ πῶς δὲν ἐπνιγίκαμε ἔς ἐκεῖνο τὸ ταξέτῆ; Ἀλλ' ὅμως, ἀσεβέστατε, κάμε νὰ το κατέχης, ὁ νόμος κατὰ πῶς μιλεῖ πλεόν ζωῆ δὲν ἔχεις. Ὡς τὸ ἔβδομον κεφάλαιον τὸ πύρρηκα γραμμένον νᾶναι κομμέν' ἡ χέρα σου, τὸ μάτι εὐγαλμένον, καὶ πάλιν ἔς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον τοῦ νόμου λέγει νὰ σὲ φουρκίσωμεν ἐγὼ κ' ὁ Σύντεκνός μου.

Ὁ Γάδαρος ἐνόησεν ὅτι οὐδεμία ἐλπίς τῷ ἐπαπελείπετο, ὅπως μεταβάλῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν δολίων συντρόφων του. Κατέφυγε λοιπὸν εἰς εὐφυῆς ἐπινόημα, ἵνα ἀπαλλαγῇ αὐτῶν. Προσποιηθεὶς κατάνυξιν μεγάλην, προσεκάλεσε πλησίον αὐτοῦ τὸν Λύκον, καὶ τῷ εἶπεν ὅτι μέλλων ν' ἀποθάνῃ δὲν ἐπεθύμει ν' ἀφίση νὰ συναπολεσθῆ μετ' αὐτοῦ πολυτίμὸν τι χάρισμα, κληροδοτηθῆν αὐτῷ ὑπὸ τῶν γονέων του. Εἶχε

δὲ τὸ χάρισμα τοῦτο ὅπισθεν τῶν ποδῶν του, Καὶ ὅποιος μόνον τὸ ἰδῆ, τὸ χάρισμα ποῦ λέγω, ὅλοι του οἱ ἀντίδοκοι φεύγουσι σοῦ ὀμνέγω. Ἀκούει, θλίπει καὶ μακρὰ. σαράντα μερῶ στράτα, κ' εἰπέ βροπὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ γροικαί: τὰ μαντάτα.

Ὁ Λύκος καὶ ἡ Ἀλουποῦ δὲν καταλαμβάνουσι τὸ τέχνασμα· διὰ πολλῶν κολακειῶν καὶ ὑποσχέσεων πειρῶνται νὰ πείσωσιν αὐτὸν νὰ τοῖς τὸ μεταδώσῃ, βουλευόμενοι ἐν κρυπτῷ νὰ τὸν θανατώσωσι μετὰ ταῦτα καὶ νὰ εὐωχηθῶσιν ἐκ τοῦ σώματός του. Ὁ Γάδαρος τότε διατάσσει τὸν Λύκον καὶ τὴν Ἀλουποῦν γονυκλινεῖς καὶ προσευχόμενοι νὰ σταθῶσιν ἀναμένοντες τὴν μετάδοσιν τοῦ θεοῦ χαρίσματος. Γονατισάντων δ' αὐτῶν δι' ἰσχυρῶν λακτισμάτων ἀνατρέπει τὸν Λύκον καὶ τὸν ῥίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, ἐν ᾧ δ' ἔτοιμάζεται νὰ τιμωρήσῃ ὁμοίως καὶ τὴν Ἀλουποῦν,

Αὐτὴ, ἅσιν εἶδε κ' ἔγινεν ὁ Γάδαρος φρενίτης, ἔς τὸ πέλαγος ἐγκρέμνησε κ' ἔπεσε μοναχὴ της. Ἐπῆράν τὴν τὰ κύματα ἔς τὸν Λύκον τὴν εὐγάλα, καὶ ἀπὸ τὸν φόβον ἔπῳλαβε ἐφῶναζε μεγάλη.

Ἀνταμωθέντες οἱ δύο σύντροφοι διηγοῦνται ἀλλήλοις τὴν συμφορὰν ἣν ἔπαθον παρὰ τοῦ Γαδάρου, καὶ ὁμολογοῦσιν ὅτι ὅταν ὑπερβολικὴ εἶναι ἡ ἀδικία καὶ ἡ καταπίσις καὶ αὐτὰ τὰ μωρότερα ζῶα ἐκ τῆς συναισθήσεως τοῦ δικαίου τῶν προσκίτωνται ἱκανὴν νοημοσύνην, ὅπως ἀντιστῶσιν ἀποτελεσματικῶς. Τὸ ποιημάτιον καταλήγει διὰ στίχων, ἐν οἷς ἐγκωμιάζεται ὁ Γάδαρος:

Χαρὰ ἔς ἐσέ, κύρ Γάδαρε, καὶ μὲ τὴν φρόνησιν σου, γιὰτι μὲ γνώσιν ἔφυγες μὲ τὴν προτίμησίν σου.

Ὡ Γάδαρε, κύρ Γάδαρε, Γάδαρος πλιὸ δὲν εἶσαι, πρέπει γιὰ τοῦτο πῶκαμες πάντοτε νὰ παῖνῃσαι. Θαρρῶ γιὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ Γάδαρον δὲν σὲ κρᾶζουν, ἀλλὰ ὡς τιμιώτερον, Νίσο σὲ ὀνομάζουν.

Τὸ ὄνομα ἐκέρδησε αὐτὸ μὲ πονηρίαν καὶ τὴν ζωὴν σου ἐγλωσσε ἀπαῦτα τὰ θηρία.

Τοιαύτῃ ἡ χάρισσα διήγησις τοῦ Γαδάρου, τοῦ Λύκου καὶ τῆς Ἀλουποῦς· ἡ στιχογραφία αὐτῆς εἶναι ὀμαλὴ, οὐδαμῶς δ' ἀμοιρεῖ εὐφυῆς, εὐφυῆς ὁμως χυδαίας καὶ θαναύσου τὰ πολλὰ. Δυνάμεθα δὲ καθόλου εἰπεῖν, ἐν συγκρίσει κρινοντες πρὸς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς κλάδους τοῦ ἔπους τοῦ Ῥενάρτου, ὅτι ἡ ἐλληνικὴ διάπλασις εἶναι ἡ ἐπιτυχεστερά. Ὁ Γρίμμ εὐκάζει ὅτι τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς ἐποποιίας, μὴ εὐρισκόμενον ἐν μηδεμίᾳ τῶν ἄλλων παραλλαγῶν, συμπληροῦ κενόν τι τῆς ἀρχαιότερας γερμανικῆς διαπλάσεως, ὅπου ἀναφέρεται μόνον συντροφία τις τῆς ἀλώπεκος μετὰ τοῦ ὄνου, τὰ δὲ λοιπὰ ἐλλείπουσιν. Ἐν γένει δὲ πολλὰς ὁμοιότητας ἀπαντῶμεν ἐν τῇ Φυλλάδῃ τοῦ Γαδάρου μετὰ τῶν ποιημάτων, τῶν ἀποτελούντων τὸν κύκλον τοῦ περὶ Ῥενάρτου ἔπους. Λατινικόν τι ποίημα τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος, ὁ Μεταρητής (Pœnitentiarius) ἐπιγραφόμενον, ἔχει τὴν αὐτὴν θάσιν μὲ ταύτην. Ὁ λύκος, ἡ ἀλώπεξ καὶ

ὁ ὄνος συνελθόντες ποτὲ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐξομολογούνται ἀλλήλοις τὰ ἀμαρτήματά των· τὰ τοῦ λύκου ἀφίσεισι κατανυκτικῶς ἢ ἀλώπηξ καὶ τὰ ταύτης ὁ λύκος, ἀλλ' ἀμφοτέροι φρίττουσιν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῶν ἐλαφρῶν καὶ ἀθωοτάτων πλημμελημάτων τοῦ ὄνου καὶ διζμελίσαντες τρώγουσιν αὐτόν. Ὁ λύκος καὶ ἡ ἀλώπηξ λαμβάνουσι τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις εὐρωπαϊκῆς παραλλαγαῖς, πανταχοῦ δὲ τῆς ἐποποιίας εἰσὶ τὰ δύο ταῦτα ζῶα τὰ πρωταγωνιστοῦντα πρόσωπα. Ὡς ἐν τῷ ἑλληνικῷ ποίημάτι καὶ τοῖς δημοτικῶς παραμυθίαις, ὁ λύκος καὶ ἡ ἀλώπηξ ἀποκαλοῦσιν ἀλλήλους συντέκνους καὶ ἐν ταῖς λατινικαῖς καὶ ταῖς γερμανικαῖς παραλλαγαῖς, ἐν δὲ τῇ λιθουανικῇ γλώσσῃ ἡ ἀλώπηξ καλεῖται *κουμπάρος*. Ἡ δὲ λύσις τῆς διηγήσεως, ὡς ἐν τῇ Φυλλάδᾳ τοῦ Γαδάρου φέρεται, ἐλήφθη ἐξ αἰσωπέου τινὸς μύθου· κατὰ τοῦτον ὁ λύκος περιτυχὼν ὄνω, ἐν τῷ ποδὶ ἄκωνθαν ἐμπεπηγμένην ἔχοντα, ἤθελε νὰ καταφάγῃ αὐτόν· ὁ ὄνος συγκρατεῖται, νὰ ἐξαγάγῃ οὗτος πρῶτον παρὰ τοῦ ποδός του τὴν ἄκωνθαν, ὅπως μὴ ἀλλῶν ἀποθάνῃ. Ὁ λύκος τὴν ἐξάγει διὰ τῶν ὀδόντων, οὕτω δὲ χάσκοντα λκκτίζει εἰς τὸ πρόσωπον ὁ ὄνος καὶ φεύγει, συνθλάσας ῥίνα καὶ μέτωπον καὶ ὀδόντας· ὁ λύκος ἐνοεῖ τὴν μωρίαν ἣν ἔπραξε καὶ μέμφεται ἑαυτὸν, ὅτι μάγειρος ὢν, τὸ πρῶτον νῦν ἠθέλησε καὶ ἰππίατρος νὰ γείνη. Τὸν μῦθον τοῦτον ἐμιμήθησαν τὰ πλεῖστα τῶν περὶ Ρενάρτου ποιημάτων, ἄλλα μὲν φοράδα, ἄλλα δὲ πῶλον ἀναφέροντα ἀντὶ τοῦ ὄνου.

Ὁ Gidel ἀναφέρει μῦθον τινὰ τοῦ ἰταλοῦ Στραπαρόλα ἐν ταῖς *Nuξίν* αὐτοῦ, σχεδὸν ἀπαράλλακτον ὑπόθεσιν ἔχοντα. Ἐν τούτῳ τὸ φοβερὸν ἀμάρτημα τοῦ ὄνου συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἀντὶ λαχανοφύλλου τρώγει δύο ἢ τρία κάρφη ἀχύρου ἐκ τοῦ ὑποδήματος τοῦ κυρίου του, ἐφ' ᾧ μετὰ φαίκης ὁ λύκος καὶ ἡ ἀλώπηξ ἀναφωνοῦσιν ὅτι ἄξιός ἐστιν ὁ ὄνος θανάτου, διότι ἐκ τούτου ἐκρουλόγησεν ὁ κύριός του καὶ ἀπέθανεν. Πρακτοῦσι τινὰ ὑπόθεσιν ἔχει καὶ μῦθός τις τοῦ Λαφονταῖν (*Les amineux malades de la peste*), καὶ ἕτερος παρὰ τῷ Guillaume Guérault (*Emblèmes*, Lyon, 1553.)

Ἐκτὸς τῶν ἐν Βενετίᾳ ἐκδόσεων τῆς Φυλλάδας τοῦ Γαδάρου ἐδημοσίευσεν ἰκανὰ μέρη αὐτῆς ὁ γερμανὸς Ἑλληνοστῆς Ἐλισσεν, ἀνάλυσιν μακρὰν αὐτῆς ὁ Gidel ἐν τῷ προμνημονευθέντι συγγράμματι του, δλόκληρον δὲ ὁ Βάγνερ (*Carmina graeca medii aevi*) ἐκ χειρογράφου τῆς Βιέννης καὶ ὁ Ἰάκωβος Γρίμμ ἐν *Ἐπιστολιμαία διατριβῇ πρὸς Κάρολον Λάχμανν περὶ τοῦ Reinhart Fuchs* (*Send schreiben an K. Lachmann über Reinhart Fuchs*. Ἐν Λειψίᾳ, 1840), συνοδεύσας τὴν ἐκδοσιν ταύτην διὰ προ-

λεγόμενων, σημειώσεων καὶ λεξιλογίου. Καίτοι δ' ὁ Ἰάκωβος Γρίμμ ἦν περὶ τε τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν λῖαν ἐντριβής, ὑπέπεσεν ὁμως ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ εἰς λάθη γλωσσικὰ σπουδαιότατα, μαρτυροῦντα πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀνάγκη συντάξεως πλήρους λεξικοῦ τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, ἀφ' οὗ μόνον ἄξια λόγου βοθητήματα εἶναι τὸ Γλωσσάριον τοῦ Δουκαγγίου, τὰ Ἄτακτα τοῦ Κοραῖ καὶ τὸ λεξικὸν τῆς ὁμιλουμένης τοῦ Βυζαντίου. Ἐκ τῶν σφαλμάτων τούτων περιεργείας χάριν σημειοῦμεν ἐνταῦθα μερικά· τὸ ἀναγρὸς ἐξηγεῖ μὴ ἀναμμένος ἐκ τοῦ στερετητικοῦ α καὶ ἀπτός παράγων· τὸ διασάκιον ἐξηγεῖ ξίφος καὶ συγχρίνει πρὸς ὁμοίαις σλαβικαῖς καὶ βοημικαῖς λέξεσι· τὸ κομάσι (ὄρνιθῶνα) ἐκλαμβάνει ὡς κόμηνη μικρὰν· τὸ τυπογραφικὸν λάθος κρίτον (ἀντὶ χρεῖτον = χρεῖς αὐτόν) μὴ δυνάμενος νὰ ἐρμηνεύσῃ, ἐπιφέρει σωρεῖαν παρατηρήσεων, ὧν ἡ μία κωμικωτέρη τῆς ἄλλης· ἀλλὰ καὶ εἰς τοκήσσαν ἢ τοκάδα ἀννάδα μεταμορφοῖ τὸ κακῶς γεγραμμένον τόκουσα (ὡς τῶκουσα = τὸ ἤκουσα).

Ὁ Γρίμμ ὑποθέτει ὅτι ἡ Φυλλάδα τοῦ Γαδάρου μετεφράσθη ἐκ τῆς ἰταλικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετὰ τὴν *ΙΕ'* ἑκατονταετηρίδα· πρὸς ἀποδείξιν δὲ τούτου φέρει τὴν πληθὴν τῶν ἰταλικῶν λέξεων, τοὺς ἐν ἀρχῇ ἀναφερομένους λαμβαρδικοὺς κύνας, τὴν λέξιν *Περδίτση*; ἣν παράγει ἐκ τοῦ *perdicca*, καὶ τὸ ὁμοιοτέλευτον τῶν στίχων. Ἄλλ' οἱ λόγοι οὗτοι εἰσὶν ἀσθενέστατοι καὶ καθ' ὀλοκληρίαν ἀπορριπτέοι· ἰταλικῶν λέξεων ἐρίθουσιν ἅπαντα τὰ εἰς κοινὴν γλῶσσαν ἐν Βενετίᾳ ἐκδοθέντα ἑλληνικὰ βιβλία ἀπὸ τοῦ *ΙΕ'* αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν· οἱ κύνες τῆς Λαμβαρδίας ἦσαν γνωστοὶ τοῖς βυζαντιακοῖς, ἢ δὲ λέξις *Περδίτση* εἶναι ἡ ἑλληνικὴ λέξις *πέρδιξ* μεθ' ὑποκοριστικῆς καταλήξεως συνήθους παρὰ τοῖς βυζαντιακοῖς· τὸ ὁμοιοτέλευτον τῶν στίχων ἀποδεικνύει μὲν ὅτι ἐποιήθη μετὰ τὸν *ΙΔ'* αἰῶνα, οὐχὶ ὁμως ὅτι μετεφράσθη. Μόνον ἐν ἐνὶ χωρίῳ, διαλαθόντι τὴν προσοχὴν τοῦ Γρίμμ, ἐνυπάρχει ξενισμός· ἡ ἀλοποῦ ἀφ' οὗ ἤκουσε τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ λύκου,

Ἐθαύμασεν, ἐπαίνεσε καὶ ἀπομύρωσέ τον·

τὸν στίχον τοῦτον, ὑπαινισσόμενον ἐν τῶν δογμάτων τῆς λατινικῆς θρησκείας, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γράψῃ ὀρθόδοξος χριστιανός, ἀλλ' οὐδὲ καὶ νὰ ἀφίση εἰς τὴν μετάφρασιν ἂν ἐκ ξένου κειμένου μετέφραζεν.

Ἡ Φυλλάδα τοῦ Γαδάρου ἐγράφη νομίζομεν κατὰ μίμησιν ἀρχαιότερου ἑλληνικοῦ στιχοῦργήματος, τοῦ *Συναξαρίου τοῦ τιμημένου Γαδάρου*. Τὸ συναξάριον τοῦτο, ὑπερὸ Ἀμπέκιος ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθήκης ἀνέγραψεν ὡς «*Συναξάριον περὶ τινος Γαδάρου ἐπιφανοῦς ἐπὶ ἀγιότητι βίου*» (!), ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βάγνερ. Εἶναι

εἰς στίχους πολιτικούς ἀνομοιοτελεύτους, ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εἶναι καθυρότερα τῆς ἐν τῇ Φυλλάδᾳ τοῦ Γαδάρου, ἐν γένει δὲ φαίνεται συντεθὲν οὐχὶ βραδύτερον τῆς δεκάτης τετάρτης ἑκατονταετηρίδος. Ἡ Φυλλάδα τοῦ Γαδάρου ἀκολουθεῖ πιστῶς τὸ Συναξάριον, ἀλλ' εἶναι ἐκτενεστέρα τούτου, διότι πολλάκις καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ ὁμοιοτελεύτου ἀναγκάζει τὸν στιχοῦργον αὐτῆς νὰ καταφεύγῃ εἰς πλατυσμούς. Ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν δύο μόνον παραδείγματα πρὸς σύγκρισιν ἀμφοτέρων τῶν στιχοῦργημάτων. Τοὺς ἀκολουθοῦντας δύο στίχους τοῦ Συναξαρίου :

Ἐγὼ δὲ σαγκαρῶνω τὴν ἐκείνην τὴν καθάκα,
καὶ κείνη ἐφτεροῦγισσε καὶ κάκα-κάκα λέγει,

ἢ Φυλλάδα τοῦ Γαδάρου μεταβάλλει εἰς :

Ἐγὼ τὴν ἐκωλόστυνα ἐκείνην τὴν καθάκα,
κ' ἐκείνη ἐφτεροῦγισσε καὶ κράζει κάκα-κάκα.

Οἱ δὲ τελευταῖοι στίχοι τῆς Φυλλάδας οὗς ἀνωτέρω παρέθεμεν εὐρήνται ἐν τῷ Συναξαρίῳ συνεπτυγμένοι ἐν τοῖς ἑξῆς :

Ὡ γάδαρε, κὺρ γάδαρε, πλέον γάδαρος οὐκ εἶσαι.
Νίκος ἄ; ἦσαι ἀπὸ τοῦ νῦν, Νικήτας νὰ σὲ λείπει.

Τὸ Συναξάριον λοιπὸν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ πρώτη ἑλληνικὴ διάπλaxis, ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε εἰδεύρομεν, ἐνὸς κλάδου τοῦ κύκλου τῆς περὶ Ῥενάρτου ἐποποιίας, ἐλλείποντος ἐκ τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν συλλογῶν. Ἡ δὲ Φυλλάδα τοῦ Γαδάρου συνετέθη βραδύτερον κατὰ μίμησιν καὶ ἐπὶ τῇ θάσει τούτου. Ὅπως δὴ ποτε, ὡς καὶ εἰς τὰ πλεῖστα τῶν εἰς χυδαίαν γλῶσσαν γεγραμμένων μεσαιωνικῶν ἑλληνικῶν ποιημάτων, περατρεῖται καὶ εἰς ταῦτα ἐπίδρασις τῆς ἱστορικῆς φιλολογίας τῆς Εὐρώπης, ἐπίδρασις ὅμως οὐχὶ ἄμεσος, ἀλλ' ἔμμεσος καὶ ἀπωτάτη.

Ἐν Μονάχῳ.

N. Γ. ΠΟΜΠΗΣ.

ΤΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΤΥΦΛΩΝ

Τυφλὸς τις ὀνόματι Οὐτίλων, ἐκδοὺς πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν αὐτοβιογραφίαν του, ἐπισυνῆψεν αὐτῇ παραδείγματα πολλῶν ἄλλων, οἵτινες, εἰ καὶ στερηθέντες τῆς ὁράσεως, ἐκτῆσαντο ὅμως ὄνομα καὶ φήμην ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐν τῷ αὐτῷ πινυκοθήκῃ τυφλῶν ἑκατέρου τοῦ φύλου ἀπαντᾷ τις βασιλεῖς, ποιητὰς, μουσικούς, μηχανικούς, ἱερεῖς, πολιτικούς, ῥάπτας, ὑποδηματοποιούς καὶ ἄλλους χειρῶνακτας, οἵτινες οὐ μόνον ὑπέμειναν ἀγογγύστως τὴν σκληρὰν τύχην των, ἀλλὰ καὶ παντοῖα ἐπενόησαν μέσα ὅπως ὠφελήσωσι τὸν πλησίον.

Δεινὸν ἀπατώνται οἱ νομίζοντες, ὅτι ὁ τυφλὸς ἔχει ἐκ φύσεως ἀσθενὲς καὶ λίαν εὐερέθιστον νευρικὸν σύστημα, ὅπερ ἐκεῖνοι ἀποδίδουσιν εἰς τὴν τυφλότητα, χωρὶς ποσῶς νὰ συλλογίζονται, ὅτι τοῦτο προέρχεται μάλλον ἀπὸ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἀέρος καὶ ἀπὸ τῆς σωματικῆς ἀκινήσεως εἰς ἣν ὁ δυστυχὴς εἶνε καταδε-

δικασμένος. Πάντες οἱ τυφλοὶ διαβεβαιοῦσιν ἐκ συμφώνου, ὅτι ἐὰν κατάρθουν διὰ τῆς χρήσεως νὰ ἐνισχύσωσι τὴν φυσικὴν των ἱκανότητα, θὰ ἦσαν αὐτοὶ μόνοι ἑαυτῶν ὀδηγοὶ καὶ θὰ τοῖς συνέβαινον δυστυχήματα οὐχὶ πλείονα ἢ ὅσα συμβαίνοσι συνήθως εἰς τοὺς ὄρωντας. Τῷ ὄντι ἡ νυκτερίς, καὶ ἐν τῇ σκοτεινοτάτῃ γωνίᾳ ἀφεγγοῦς τινος ὀπῆς εὐρισκομένη, κινεῖται μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβοῦς. Ἡ καλύπτουσα τὴν πτέρυγάν της μεμβράνη εἶνε τοσοῦτον λεπτὴ καὶ τρυφερὰ, ὥστε δι' αὐτῆς ἀντιλαμβάνεται πασῶν τῶν δονήσεων τοῦ ἀέρος, οὕτω δὲ γινώσκει πῶσον πλησίον ἢ μακρὰν διαμένουσι τὰ παρ' αὐτῆς διωκόμενα ἔντομα, ἢ πρὸς ποῖον μέρος τοῦ τοίχου ταῦτα διευθύνονται. Οὕτω καὶ ὁ τυφλὸς διακρίνων διὰ τῆς ἀφῆς τὰ περὶ αὐτὸν ἀντικείμενα, μαντεύει ἐὰν ταῦτα κινουῦνται ἢ μένουσιν ἀκίνητα, ἐὰν ἦναι μικρὰ ἢ μεγάλα, ἔμφυχα ἢ ἄφυχα, ἐὰν αὐτὸς διαμένει ἐντὸς οἰκίας ἢ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἢ ἐν ὑπαίθρῳ. Ἡ ἔξαλλος λεπτότης τῶν αἰσθητῶν αὐτοῦ προκύπτει ἐκ τε τῆς ὅλως ἰδιαζούσης ἀναπτύξεως τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων, ἅτινα παρίστανται ὡς οἱ τῶν αἰσθητῶν διερμηνεῖς, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῆς μείζονος προσοχῆς καὶ ἐντόνου ἐπιστασίας ἣν συγκεντροῖ εἰς τὰ προσβάλλοντα αὐτὸν ἀντικείμενα. Ὁ Κολερίδης ἀναφέρει τυφλὸν ὅστις διήγαγε τὸ πλεῖστον τοῦ βίου του ἀλιεύων ἰχθύς ἐν ταῖς λίμναις, ἐν τοῖς ποταμοῖς καὶ ἐν τοῖς ῥύαξι τῆς ἐν Νορθουμβερλάνδ κομητείας Βεστμῶρ.

Ὁ Οὐτίλων ἐγεννήθη ἐν Ἀμερικῇ τῷ 1779. Τετραετῆς ὢν ἀπέπευσε μετὰ τῶν γονέων του εἰς Ἀγγλίαν. Ἡ κατὰ τὸν διάπλου ἐπισκοπήσα ἐντὸς τοῦ πλοίου εὐφλογία τοὺς μὲν γονεῖς του ἔστειλεν εἰς τὸν ἄδην, αὐτὸν δὲ ἐστέρησε τοῦ φωτός. Ὁ νέος ὑπελείφθη ἐν τῷ κόσμῳ μόνος καὶ πάντῃ ἄπορος. Φιλάνθρωπος τις ἐπιθάτης, εὐσπλαγχνισθεὶς, παρέλαβεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν του, καὶ ἀποθὰς εἰς Βέλφαστ τῆς Ἰρλανδίας τὸν παρέδωκεν εἰς τινὰ γινώριμον γραῖαν. Ὀλίγον ὕστερον ἀνέκτησε τὸ φῶς τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἄμα συμπληρώσας τὸ ἑβδομον ἔτος, ῥιφθεὶς χαμαὶ ὑπὸ μαινομένης δαμάλεως, ἐγένετο αἴφνης τελείως τυφλὸς, παρ' ὀλίγον δὲ καὶ ἀπέθνησκεν ὑπὸ φόβου. Ὁ παῖς ἦτο εὐειδέστατος, ἀνδρεῖος, ἐπιτήδειος εἰς πάντα καὶ τολμηρὸς. Πολλάκις διεσκέδαζε κατασκευάζων μύλους, ἀμάξας καὶ πλοῖα ἀπὸ ξύλου· ἀνεμιγνύετο εἰς τὰ παιγνίδια τῶν ὀμηλικῶν του καὶ διέπρεπεν ἐπὶ ζωρότητι. Φθάσας εἰς τὸ ἑβδομον καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐθρήνησεν ἀπὸ καρδίας τὸν θάνατον τῆς γραίας καὶ δευτέρας μητρὸς του, καὶ ὑπελείφθη αὔθις μονώτατος ἐν τῷ κόσμῳ· ταύτην ὅμως τὴν φορὰν δὲν ἦτο ἄπορος ὡς τὸ πρῶτον. Πρὸς πορισμὸν τοῦ βίου ἤρξατο νὰ κομίζῃ ἐπιστολάς καὶ νὰ ἐκτελῇ μικρὰς τινας παραγγελλίας τοσοῦτον τι-